

บทที่ 4

บริบทของพื้นที่ศึกษา

4.1 ด้านกายภาพ

บริบทด้านกายภาพของพื้นที่บ้านหัวสะพาน ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นได้แก่ ที่ตั้ง อาณาเขต และลักษณะภูมิประเทศทั่วไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ที่ตั้ง

ชุมชนบ้านหัวสะพานตั้งอยู่ที่ ตำบลบ้านยาง ในลุ่มน้ำมูล เป็นพื้นที่ราบ ลาดเอียงทางทิศ ตะวันออกเฉียงใต้ มีห้วยลำพังชู ไหลผ่านด้านทิศเหนือและตะวันออกของชุมชน(แบ่งเขตจังหวัด มหาสารคามกับจังหวัดบุรีรัมย์) ซึ่งเป็นลำห้วยที่เกิดจากการรวมตัวของลำห้วยสายเล็กๆ ในจังหวัด มหาสารคาม ขอนแก่น บุรีรัมย์ และเป็นลำห้วยที่ไหลลงสู่แม่น้ำมูล ชุมชนบ้านหัวสะพาน มีพื้นที่ ทั้งหมด 10,476 ไร่ มีที่ทำการเกษตรประมาณ 11,977 ไร่ บ้านหัวสะพาน เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขต การปกครองของตำบลบ้านยางเป็นตำบลหนึ่งซึ่งใน 7 ตำบล ของอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในเขตการดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธ สง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลพุทไธสง เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลบ้าน ยาง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2539 ห่างจากที่ว่าการอำเภอพุทไธสง ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 9 กิโลเมตร สูงจาก ระดับน้ำทะเล 140 เมตร

4.1.2 อาณาเขต

พื้นที่ศึกษามีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลเม็กดำ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลสระซุด อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

4.1.3 สภาพทั่วไปหรือกายภาพ

ลักษณะภูมิประเทศทั่วไปของตำบลบ้านยาง สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบมีระดับความสูง จากระดับน้ำทะเลปานกลาง 140 เมตร มีแม่น้ำไหลผ่านทางทิศใต้ของตำบลเป็นแนวเขตติดกับกับ

อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ และมีลำพังชูไหลผ่านทางทิศเหนือเป็นแนวแบ่งเขตกับอำเภอพยัคฆภูมิสิสัย จังหวัดมหาสารคาม และทางทิศตะวันออกเป็นแนวแบ่งกับอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ และทิศตะวันตกมีลำห้วยทรายซึ่งแบ่งเขตกับตำบลมะเฟือง เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบมีแม่น้ำมูลและแม่น้ำลำพังชูไหลผ่าน จึงเหมาะสำหรับการส่งเสริมอาชีพทางการเกษตร และสร้างทำนบ ฝาย เพื่อกักเก็บน้ำใช้เพื่อการเกษตร (มีราษฎรทำนามากกว่าร้อยละ 90 ของพื้นที่การเกษตร) และตำบลบ้านยางเป็นตำบลเดียวของอำเภอพุทไธสงที่มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีชาวบ้านพูดภาษาท้องถิ่น (ภาษาเขมร) จำนวน 3 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองเกาะ หมู่ที่ 10 บ้านยางนกคู่ หมู่ที่ 11 และบ้านแคนน้อย หมู่ที่ 16

ลักษณะภูมิอากาศตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง มีสภาพภูมิอากาศร้อน จัดอยู่ในภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน โดยมีระยะช่วงฤดูสลับกับช่วงอากาศแห้งแล้ง ซึ่งแตกต่างกันอย่างชัดเจน

4.2 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2.1 ดิน

ลักษณะของดิน ลักษณะโดยทั่วไปของตำบลบ้านยาง มีดิน 7 ชุดคือ

- ดินชุดร้อยเอ็ด
- ดินชุดกุลาร้องไห้
- ดินชุดท่าตูม
- ดินชุดโคราชสีมา
- ดินชุดน้ำพอง
- ดินที่ประปนกันเกิดจากตะกอน ลำน้ำ
- ดินชุดสติก

โดยลักษณะดินส่วนใหญ่ของชุมชนบ้านหัวตะพาน จะเป็นดินทราย

4.2.2 น้ำ

ชุมชนบ้านหัวตะพาน ตำบลบ้านยางมีแหล่งน้ำไหลผ่าน คือ แม่น้ำมูล ลำพังชู

4.2.3 ป่า

ในพื้นที่ตำบลบ้านยาง ไม่มีเขตป่าสงวนแห่งชาติมีแต่พื้นที่ป่าไม้ตามที่ดินสาธารณะและทำเลเลี้ยงสัตว์

4.3 ด้านสังคม

4.3.1 ประวัติความเป็นมาชุมชน/การก่อเกิด

ประวัติความเป็นมาของบ้านหัวสะพาน เริ่มตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2412 มีราษฎรย้ายถิ่นฐานมาจาก บ้าน มะกอก บ้านดง ต.เม็กดำ อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และส่วนหนึ่งมาจาก จังหวัด ร้อยเอ็ด เนื่องจากบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีความอุดมสมบูรณ์ มีลำห้วยธรรมชาติ และป่าชุกชุม และเมื่อ ประชากรเพิ่มมากขึ้น จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหัวสะพาน (ตามชื่อสะพานข้ามห้วยลำพังชู) เมื่อมี ประชากรเพิ่มมากขึ้น และแยกบ้านเรือนไปอยู่หัวไร่ปลายนา จนทำให้ชุมชนขยายใหญ่ขึ้น จึงแยกหมู่บ้านออกเป็น 5 หมู่บ้าน ในปัจจุบัน

4.3.2 ภาษา/ชาติพันธุ์

ตำบลบ้านยางเป็นเมืองเก่าที่มีประชากรหลายเชื้อชาติที่อพยพมาอาศัยอยู่ซึ่งมีภาษาถิ่นพูดกันหลายภาษาแบ่งออกได้เป็น ดังนี้

- ภาษาเขมร ใช้อยู่ใน 3 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองเกาะ หมู่ 10 บ้านยางนกคู่ หมู่ 11 และบ้านแคนน้อย หมู่ 16
- ภาษาลาว ใช้พูดกันมากในท้องถิ่น

4.3.3 ประชากร ชาย/หญิง/ครัวเรือน

มีประชากรรวมทั้งสิ้น 2,480 คน 463 ครัวเรือน เป็นชาย 978 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 เป็นหญิง 1,036 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 จำนวน ประชากรเฉลี่ย 4.5 คนต่อครัวเรือน

4.3.4 กลุ่ม/องค์กร

กองทุนหมู่บ้าน มีจำนวน 9 กลุ่ม/กองทุน ดังนี้

- สหกรณ์ผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหัวสะพาน สมาชิก 102 คน ซึ่งมี นางรุจาภา เนียนไธสง ประธานสหกรณ์ฯ โทร.08-7961-1261
- กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ
- ธนาคารโค-กระบือ
- กลุ่มส่งเสริมเกษตรกรด้านการประมง
- กลุ่มผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านน้อย ม.3
- กลุ่มผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหัวสะพาน ม. 5
- กลุ่มผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหัวสะพาน ม.13
- กลุ่มผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหัวสะพาน ม.14

และมีการดำเนินการจัดตั้งโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ได้แก่

- โครงการหมู่บ้านท่องเที่ยวไหมนครชัยบุรีรินทร์
- หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บ้านหัวสะพาน
- ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา
- ส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สนับสนุนโดยศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (บุรีรัมย์)
- จัดตั้งสหกรณ์ผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหัวสะพาน จำกัด สนับสนุนโดยสหกรณ์จังหวัดบุรีรัมย์ สหกรณ์อำเภอพุทไธสง
- โครงการขุดลอกลำพังชู เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง
- โครงการปรับปรุงถนนดินผิวจราจรคอนกรีตเสริมเหล็ก บ้าน หัวสะพาน หมู่ที่ 5

ภาพที่ 11 ชุมชนหัวสะพาน

วิสัยทัศน์ของชุมชนบ้านหัวสะพาน “ศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมการทอผ้าไหม
เกษตร ปลอดภัย

อัตลักษณ์ของหมู่บ้าน “เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ หมู่บ้านที่ปลูกหม่อนมากที่สุด
ในประเทศไทย แหล่งผลิตผ้าขึ้นดินแดงคุณภาพดีเยี่ยม แหล่งปลูกชาใบหม่อนคุณภาพดี”

ชุมชนบ้านหัวสะพาน เป็นแหล่งปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้ารวมถึงแปรรูป ผลิตภัณฑ์อย่างครบวงจร เป็นแหล่งผลิตผ้าซิ่นตีนแดงคุณภาพ มีพื้นที่ปลูกหม่อนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย การพัฒนาเกิดขึ้น หลังจากได้มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งสหกรณ์ผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหัวสะพาน จำกัด และการเข้าร่วมเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวไหมนครชัยบุรินทร์ หลังจากการเปลี่ยนแปลง สมาชิกผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม บ้านหัวสะพาน ภายใต้การสนับสนุนของกรมหม่อนไหม เพื่อดำเนินธุรกิจด้านการปลูกหม่อน การเลี้ยงไหมวัยอ่อน การเลี้ยงไหมวัยแก่ และการผลิตเส้นไหมให้ได้ตามมาตรฐานเส้นไหมหัตถกรรมพร้อมการบริหาร จัดการดักแต่้ไหม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับอาชีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การผลิตเส้นไหมของเกษตรกรในบริเวณ แถบนี้ปัจจุบันสหกรณ์ผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหัวสะพาน จำกัด มีสมาชิกทั้งหมด จำนวน 102 คน เลี้ยงไหมเฉลี่ย 14 รุ่น/คน/ปี ส่วนพันธุ์ไหมที่นิยมเลี้ยง คือ นางตุ้ย นาง น้อย นางสีว สำโรง พันธุ์พื้นบ้าน (ต่อพันธุ์เอง) พันธุ์ไทยผสม เช่น ดอกบัว เหลืองไฟโรจน์ เป็นต้น ภายในกลุ่มๆ จะมีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจนตามความชอบและความถนัดของสมาชิก โดยจะมีทั้งฝ่ายเลี้ยงไหมใบอ่อน เลี้ยงไหมใบแก่ ทอ มัด ย้อม การตลาด และบัญชี ส่วน 5 ผลิตภัณฑ์สามารถทำได้ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น เส้นไหม ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าซิ่นตีนแดง ผ้ามัดหมี่ เชิงแดง ผ้าไหมพื้นเรียบ ผ้าคลุมไหล่ และผ้าพันคอ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการแปรรูปผ้าไหมเป็น หมอนสมุนไพร หมอนสามเหลี่ยม หมอนทรงมะเฟือง หมอนทรงกระดุก และกระเป๋า โดยมีราคาเริ่มต้น ที่ 500-15,000 บาท ซึ่งเป็นราคาที่ไม่แพงมากนัก เนื่องจากผลิตเองทุกขั้นตอน ปัจจุบันสตรีที่เป็นสมาชิกมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเฉลี่ยรายละ 20,000 บาทต่อเดือน

ภาพที่ 12 ฐานการเรียนรู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในชุมชน

ภาพที่ 13 โรงทอผ้าไหม

ภาพที่ 14 ป้ายเชิญร่วมงานผ้าไหม

4.3.5 การเมืองการปกครอง

ชุมชนบ้านหัวสะพาน มี 5 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย บ้านน้อย ม. 3 บ้านหัวสะพาน ม. 5 บ้านหัวสะพาน ม.13 บ้านหัวสะพาน ม.14 และบ้านหัวสะพานใหม่ ม.18

4.3.6 โครงสร้างพื้นฐาน

ชุมชนบ้านหัวสะพาน มีสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน ได้แก่

1. โรงเรียนวัดเทพรังสรรค์ จำนวน 1 แห่ง
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง
3. ศูนย์เรียนรู้ชุมชน จำนวน 1 แห่ง
4. วัดเทพรังสรรค์ จำนวน 1 แห่ง

ด้านสุขภาพอนามัย ชาวบ้านที่เจ็บป่วยจะเดินทางไปรับการรักษาในโรงพยาบาลประจำอำเภอพุทไธสง เนื่องจากระยะทางห่างเพียง 5 ก.ม.

ด้านคมนาคม ในการเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านหัวสะพาน จากอำเภอพุทไธสง ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร (ห่างจากถนนสายหลัก 1.5 ก.ม.)และห่างจากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ระยะทาง 84 กิโลเมตร

4.4 ด้านเศรษฐกิจ

4.4.1 การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพของชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะได้แก่ อาชีพหลักของครัวเรือน และอาชีพเสริม ดังนี้

1. อาชีพหลัก

- ทำนา จำนวน 449 ครัวเรือน
- รับจ้าง จำนวน 13 ครัวเรือน
- อื่นๆ จำนวน 1 ครัวเรือน

2. อาชีพเสริม

- ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม/ทอผ้าไหม จำนวน 340 ครัวเรือน
- ค้าขาย จำนวน 11 ครัวเรือน
- เลี้ยงโคกระบือ จำนวน 71 ครัวเรือน

รายได้ รายได้เฉลี่ย (ตามเกณฑ์ จปฐ. ปี 2556) ต่อคน/ปี 55,719 บาท รายได้มาจาก

- อาชีพหลักทำนา 37.7 ล้านบาท หรือ เฉลี่ยรายได้/ครัวเรือน/ปี 83,870 บาท
- อาชีพเสริมปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

ด้านผลิตเส้นไหม 11.9 ล้านบาท หรือ เฉลี่ยรายได้/ ครัวเรือน/ปี 170,000 บาท ด้านผลิตใบหม่อน 1.2 ล้านบาท หรือ เฉลี่ยรายได้/ ครัวเรือน/ปี 16,700 บาท ด้านดักแด้ 3.4 ล้านบาท หรือ เฉลี่ยรายได้/ครัวเรือน/ปี 48,200 บาท ด้านผ้าไหม 3.2 ล้านบาท หรือ เฉลี่ยรายได้/ครัวเรือน/ปี 45,000 บาท รายได้รวมทั้งชุมชน/ปี 19.60 ล้านบาท หรือ เฉลี่ยรายได้/ครัวเรือน/ปี 57,632.4 บาท

4.5 ด้านวัฒนธรรมประเพณี

4.5.1 ความเชื่อ

ประชากรทั้งหมดในเขตตำบลบ้านยาง นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 90 และศาสนาคริสต์ร้อยละ 10 ซึ่งมีวัดในตำบลจำนวน 9 วัด และโบสถ์คริสต์ จำนวน 1 แห่ง ดังนี้

- วัดเทพรังสรรค์
- วัดจินตามณี
- วัดทุ่งสว่างสุขารมย์
- วัดตะเคียนทอง
- วัดเทพนิมิตร
- วัดศิริมงคล
- วัดอัมภาวรินทร์
- สำนักสงฆ์บ้านเพี้ยแก้ว
- สำนักสงฆ์บ้านดอนต้อน

ชุมชนบ้านหัวตะพานมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะความศรัทธาต่อพระพุทธรูปหลวงปู่ขาว องค์พระประธานที่ประดิษฐานอยู่ ณ วัดเทพรังสรรค์ พระพุทธรูปเก่าแก่เป็นปูนขาวทั้งองค์ โดยมีประวัติเล่าว่า หลวงปู่ขาวสร้างขึ้นในปีพ.ศ. 2470 ต่อมาในปีพ.ศ. 2527 มีการสร้างอุโบสถหลังใหม่แทนหลังเก่าที่ชำรุดทรุดโทรม เจ้าอาวาสวัดเทพรังสรรค์จึงทำพิธีอัญเชิญองค์หลวงปู่ขาว ไปไว้บนอกอุโบสถ ซึ่งในปีนั้นฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล ประกอบกับนายทุม เกตุแก้ว นายอำเภอพุทธไธสงในขณะนั้น ได้นิมนต์ฝันเห็นพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่กลางแจ้ง จึงให้คนสืบค้นจนกระทั่งมาพบหลวงปู่ขาวที่ประดิษฐานอยู่กลางแจ้งตรงกับความฝัน นายอำเภอจึงร่วมกับชาวบ้านช่วยกันเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาสร้างศาลาเพื่อประดิษฐานองค์พระพุทธรูปเป็นการชั่วคราว ครั้นสร้างเสร็จก็ได้อัญเชิญองค์พระพุทธรูปมาประดิษฐานภายในศาลา ก็เกิดปาฏิหาริย์ฝนตกลงมา ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นเพราะอนุภาพบารมีอันศักดิ์สิทธิ์ของหลวงปู่ขาว จึงทำให้ชาวบ้านยิ่งเคารพบูชาหลวงปู่ขาว และเชื่อกันว่าเพราะบารมีของหลวงปู่ขาวจึงทำให้หมู่บ้านอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข จึงมักมีคนมาขอพรให้ประสบความสำเร็จ ปราศจากทุกข์ โศก โรคภัย นอกจากนี้ชาวบ้านยังใช้ลานวัดเป็นลานกิจกรรมของชุมชนอยู่เสมอ จึงถือได้ว่าวัดเทพรังสรรค์เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชนหัวตะพานอย่างแท้จริง

ภาพที่ 15 หลวงปู่ขาว วัดเทพรังสรรค์

ภาพที่ 16 พิธีเปิดงานปิดทองหลวงปู่ขาวประจำปี 2560

ที่มา: อบต.บ้านยาง

4.5.2 ประเพณี วัฒนธรรม

ประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวตะพาน ตำบลบ้านยาง ส่วนมากจะผูกพันกับศาสนาและมีประเพณีดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ประเพณีสำคัญที่ขึ้นชื่อคืองานปิดทองหลวงปู่ขาว ซึ่งจัดขึ้นในช่วงระหว่างวันที่ 1 -3 มกราคม ของทุกปี นอกจากนี้ยังมีประเพณี คืองานประเพณีแซนโฎนตา (โดนตา)คืออีกประเพณีหนึ่งที่มีความสำคัญและปฏิบัติสืบทอดติดต่อกันมายาวนานของพี่น้องชาวไทยเชื้อสายเขมร บ้านหนองเกาะหมู่ 10 บ้านยางนกคู่ หมู่ 11 และบ้านแคนน้อย หมู่ 16 ที่แสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ความรักความผูกพันของสมาชิกในครอบครัว เครือญาติรวมถึงชุมชนต่างๆ โดยจะประกอบพิธีกรรมตรงกับวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปีเมื่อวันแรม 14 ค่ำเดือน 10 นอกจากนี้ยังจัดให้มีงานในวันสำคัญต่าง ๆ ตามประเพณีอีก เช่น วันสงกรานต์ในเดือนเมษายน หรือวันลอยกระทงในวันเพ็ญเดือน 12 ของทุกปี

ภาพที่ 17 งานทำบุญ สรงน้ำพระวันสงกรานต์ วัดเทพรังสรรค์
ที่มา: อบต.บ้านยาง

ภาพที่ 18 การทำบายศรีด้วยใบตองเพื่อใช้ในงานของวัด

4.6 ด้านผู้สูงอายุ

พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วยสมาชิกผู้สูงอายุอยู่จำนวนมาก โดยมีอัตราแสดงตามตารางด้านล่าง ดังนี้

ที่	ช่วงอายุ	ชาย	หญิง	รวม	หมายเหตุ
1	น้อยกว่า 1 ปี	41	36	77	
2	1 - 5	252	237	489	
3	6 - 10	243	237	480	
4	11 - 15	243	250	493	
5	16 - 20	343	330	673	
6	21 - 25	340	348	688	
7	26 - 30	294	317	611	
8	31 - 35	343	255	598	
9	36 - 40	365	341	706	
10	41 - 45	361	357	718	
11	46 - 50	367	358	725	
12	51 - 55	321	315	636	
13	56 - 60	265	258	523	
14	61 - 65	188	195	383	
15	66 - 70	121	148	269	
16	71 - 75	66	84	150	
17	76 - 80	37	56	93	
18	81 - 85	12	32	44	
19	86 - 90	7	5	12	
20	91 - 95	1	5	6	
21	96 ปีขึ้นไป	-	-	-	

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนกันยายน 2559

ตารางที่ 2 ช่วงอายุผู้สูงอายุ

จากการแบ่งช่วงอายุจะพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวนเกือบพันคน ซึ่งถือว่ามีจำนวนประชากรที่เป็นผู้สูงอายุจำนวนมาก สำหรับวิถีชีวิตส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุจะประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้าเป็นอาชีพเสริม มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา ด้านการเลี้ยงไหมสืบทอดถึงปัจจุบัน ในอดีตจะเลี้ยงไหมและทอผ้า หลังฤดูเก็บเกี่ยวซึ่งเป็นรายได้เสริมด้านครอบครัว ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะครอบครัวใหญ่ มีลูกมีหลานอยู่พร้อมเพรียงกัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้ประสานงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งได้ให้ข้อมูลบริบทของพื้นที่ในประเด็นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ พบว่าวัยผู้สูงอายุในพื้นที่นี้เป็นวัยที่ได้รับผลกระทบจากความเสื่อมของร่างกายระบบต่างๆ ตามวัยและผลจากโรคเรื้อรังต่างๆ โดยเฉพาะโรคเบาหวานและความดัน รวมทั้งสมาชิกส่วนใหญ่ในครอบครัวต้องหารายได้เพื่อการเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาให้การดูแลผู้สูงอายุ ทำให้หน่วยงานถือเป็นวาระสำคัญในการดำเนินการด้านจัดหากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างให้ผู้สูงวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ภาพที่ 19 สร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุ

ภาพที่ 20 สนทนา แลกเปลี่ยนพูดคุยด้านภูมิปัญญากับผู้สูงอายุ

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการลงพื้นที่ชุมชนตำบลบ้านยาง อำเภอพุทธไธสง เพื่อสอบถามข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องทั้งจากหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่า ในพื้นที่ของชุมชนฯ มีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุที่ยังคงมีวิถีชีวิตผูกพันในวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น โดยมีวัดเทพรังสรรค์เป็นจุดศูนย์กลาง ในการประกอบกิจกรรมในเทศกาลงานบุญต่างๆ ทั้งภูมิปัญญา ด้านการทำบายศรี และการขับบทสรภัญญะ เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าว จึงถือได้ว่าพื้นที่ตำบลบ้านยาง มีทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ที่สามารถพัฒนาและต่อยอดงานด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุ โดยสร้างกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพจิตใจ จากแรงศรัทธาสู่งานด้านศิลปะการแสดง พัฒนาต่อยอดความสามารถการขับสรภัญญะให้เกิดการขับร้องในบทที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และสร้างสรรค์ชุดการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านในท่วงทำนองเพลงพื้นบ้านอีสาน ที่ผู้สูงอายุสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้โดยง่าย เพื่อส่งเสริมคุณภาพกายของผู้สูงอายุควบคู่กับการสร้างความสุนทรีย์ภาพในด้านจิตใจต่อไป